

Maria accepisse Gabrielem, cum Incarnationem nuntiaret, integras novem horas apud eandem fuisse, ac si ob incredibilem Virginis modestiam et majestatem humana majorem, et ob divini Verbi carne induti præsentiā, in admirationem raptus discedere nequiret. Quod indicavit sacer scriptor his verbis : *Et discessit Angelus ab ea*. Videtur enim velle indicare eum rerum novitate et magnitudine obstupefactum sic hæsisse, ut avelli nequiret, donec tandem re exigente quodammodo, tamen invitus a loco discessit. Verum hæc uti pie dicuntur, ita certam non habent fidem.

Denique creditur Gabriel flexis genibus salutasse virginem atque hoc situ toto legationis suæ tempore permansisse, tum ut virginem Deiparam veneraretur, tum ut Verbum in ea incarnatum adoraret. Quocirca ejus exemplo, S. Margarita, Hungariæ regis filia, et sancta Maria Oigniacensis, quoties salutationem angelicam recitabant, toties ante imaginem Virginis Deiparæ genuflectebant.

IX

MARLÆ IN UTERO INCARNATIO VERBI.

QUOMODO B. VIRGO CHRISTUM CONCEPERIT,
ET QUO TEMPORIS MOMENTO.

Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. (Luc. I, 38.) — Quæres quo temporis puncto præcise Filius Dei sit incarnatus in B. Virgine?

XVI
26
1

Primo, Elias Cretensis, orat. *de Annuntiatione*, censet eum incarnatum antequam angelus veniret ad B. Virginem; illum enim annuntiasse ipsi incarnationem non futuram, sed jam factam, et in ea non sentiente peractam. Probat id ex verbis angeli, dicens : « Hoc enim quod ait, *Dominus tecum*, ipsum adesse regem clare significat.

Secundo, Nicephorus, lib. I, cap. VIII, ait Christum incarnatum cum angelus eam salutavit dixitque : *Ave gratia plena*. Nam « simul cum ea voce, ait ipse, Verbum Dei descendit, et naturam nostram subiit. » Favere videtur S. Hieronymus epist. 140 ad principium : « S. Maria, inquit, quia conceperat eum in quo omnis plenitudo divinitatis habitat corporaliter, plena gratia salutatur. » Sic et S. Gregorius Thaumaturgus, homil. *de Annunt.*

Tertio, alii sentire videntur Christum incarnatum cum angelus dixit : *Dominus tecum*. Hoc enim sic explicat S. Augustinus, serm. 2, *de Annunt.* : « Tecum Dominus in corde, tecum in ventre (per incarnationem), tecum in auxilio. » Et S. Petrus Alexandri-

nus, episcopus et martyr, lib. *de Deitate*, qui citatur in concilio Ephesino, cap. VII: « *Dominus tecum*, ait, id est Dei Verbum nunc tecum est. » Nam illa Gabrielis salutatio Deum verum in utero virginis natum, carnem factum significat. Idem asserit S. Thomas III part. quæst. xxx, art. 4, et B. Petrus Damianus, serm. 1 et 3 *de Nativ. Virg.*: « *Dominus tecum*; audisne, inquit, in hoc verbo incarnationem Dei, redemptionem hominum, venerationem mundi? »

Verum hæc vera esse nequeunt,

Primo, quia angelus post hæc verba: *Ave gratia plena, Dominus tecum*, etc., Subdit: *Ecce concipies in utero et paries filium*, in futuro. Ergo necdum eum conceperat. *Rursum* B. Virgo, tandem angelo assensum præbens, ait: *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Ergo necdum id factum erat.

Dico ergo, Verbum incarnatum mox ut B. Virgo angelo illud nuntianti assensum præbuit, ad hoc enim ille mittebatur; non enim decebat Christum concipi, invita vel nesciente virgine matre, sed sciente et consentiente; mox ergo ut illa dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, atque hæc verba finit, Spiritus sanctus ex purissimis B. Virginis sanguinibus corpus Christi formavit, et eodem instanti illud perfecte organizavit, animavit, et Verbo, sive personæ Filii Dei, hypostaticè univit; sicut mox ut sacerdos consecrans dixit: *Hoc est corpus meum*, vi horum verborum panis transsubstantiatur in corpus Christi. Id rursus patet ex eo quod angelus, habito virginis consensu, quasi peracta legatione sua, ab ea discessit; legationis enim ejus potissima pars et finis erat incarnatio Verbi, præsertim quia opus hoc erat

Spiritus sancti perfectissimum et divinissimum. Unde non sensim, sed simul in eodem instanti a Spiritu sancto: 1° formatum est corpus Christi; 2° perfecte organizatum; 3° animatum; 4° omni gratia et gloria in anima repletum; 5° hypostaticè assumptum a persona Verbi; 6° Christus incarnatus immensas egit gratias Deo pro tot in humanitatem suam collatis beneficiis et donis, eique pro salute hominum se obtulit in victimam ad mortem et crucem, etc. (Vide finem dissertationis apud Cornel. a Lapid. loc. cit.)

2° CHRISTUM QUOMODO AMBIERIT.

Quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines suos. (Prov. VIII, 29.) — Mystice, Deus initio mundi mare circumdans suo alveo quasi alvo, suisque littoribus quasi terminis, respexit in hoc typo ad antitypum, puta ad B. Virginem, quam facturus erat Deiparam, ita ut illa simili modo visceribus conciperet et concluderet Dei Verbum, quod est mare et abyssus sapientiæ, potentiæ, virtutis, omnisque sancti et boni, juxta illud Job xxxviii, 8: *Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens; cum ponerem nubem vestimentum ejus, et caligine illud quasi pannis infantia obvolverem?* Hinc nomen ei inditum Maria quod hebraïce significat amaritudinem maris, a מַר *mar*, id est amaritudo, et יָם *iam*, id est maris; quia ipsa mare jam dictum ambiit; puta Christum, qui omnem amaritiem generis humani dulcoravit, imo in meram dulcedinem convertit, etc. (Vide loc. cit.)

V
236
1

3° CONCEPTURA DICITUR A JEREMIA VIRUM NOVUM,
ID EST DEUM HOMINEM.

XII
230
4

Novum creavit Dominus; femina circumdabit virum. (Jerem. xxxi, 22.) — Dico plane et genuine: *Novum*, hoc est novus homo, scilicet homo Deus ex nova virgine matre nova generatione, scilicet absque viri semine, sola Spiritus sancti creatione productus, ut hic dicitur, *q. d.* Femina, id est B. Virgo, circumdabit et utero suo claudet virum, hebraice נכר *geber*, et אל *el* componitur, significatque fortitudinem Dei, vel fortem Deum. *Circumdabit* ergo *virum*, id est Christum, qui, cum Deus sit, nullis locis aut terminis concludi potest. *Secundo*, quia, licet Christus, qua homo conceptus et nascens, statura et ætate sit infans, est tamen a primo suæ conceptionis instanti vir, sapientia, gratia et gloria perfectus. *Tertio*, quia Christus puer est vir fortis, qui jam tum dæmonem et omnes hostes prostravit, Isaïæ viii, 4; hic enim infans erit Deus, fortis, princeps pacis, pater futuri sæculi; qui novo orbi novam legem, novum fœdus et nova omnia dabit, etc. S. Hieronymus, Rabanus, Hugo, P. Thomas, Lyranus, S. Augustinus, serm. 9 *de Temp.*, S. Cyprianus, serm. *de Nativitate Domini*; estque communis hæc patrum, interpretum et doctorum orthodoxorum explicatio, quin et R. Haccados, et aliorum rabbinorum, quos citant A. Castro et Galatinus, lib. VII, cap. xiv.

Verbum *circumdabit* apprime virginitatem B. Mariæ in conceptu explicat, *q. d.* Hæc femina fœtum non a viro accipiet (erit enim Virgo), sed intra se cœlitus datum claudet in modum circuli, undequaque integri et perfecti, nulla vel minima scissione

violati: hac de causa, *Cant.* iv, 12, vocatur ipsa *hortus conclusus, fons signatus*. Centrum ergo est.

Eandem virginitatem Deiparæ, ex voce *novum* colligunt R. Haccados et R. Josue apud Galatinum, lib. VII, cap. xix. Si enim mulier circumdet virum, id est masculum, non est novum sed quotidianum. Novum autem est, quod virgo circumdet masculum sicut ergo novum fuit quod prima femina, scilicet Eva, creata sit ex viro, puta ex costa Adam; ita et magis novum est quod secundus Adam, scilicet Christus vir, conceptus et creatus sit secunda femina et virgine Deipara. Itaque sicuti prima virgo (Eva) formata est ex primo Virgine (Adamo): ita, vice versa, secundus virgo (Christus) formatus est ex secunda virgine (B. Maria).

4° CONCEPT FILIUM SINE OPERA VIRI.

De qua natus est Jesus. (Mat. i, 16.) — Mutat phrasim, non enim ait: Joseph genuit Jesum, uti de aliis dixit: *Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, Jacob genuit Judam*, etc. Nec etiam dicit: *Maria genuit Jesum*, etsi id verum sit, sed: *De qua natus est Jesus*. Qua phrasi significat: *Primo*, Jesum de Maria natum, non virtute naturali, sed supernaturali, vi et operatione Spiritus sancti. *Secundo*, Jesum non esse genitum a patre Josepho, sed natum ex sola matre, ideoque ex virgine, ac proinde Joseph non aliter pertinere ad genealogiam Christi, quam ratione uxoris, scilicet B. Mariæ, ex qua natus est Christus:

« Talis, inquit S. Bernardus, nativitas decebat Deum ut non nisi ex Virgine nasceretur; talis partus decebat Virginem ut non pareret nisi Deum, tum quia

XV
59
4

decebat ut Christus, habens patrem in caelis, non haberet patrem in terris, sed matrem duntaxat, ut qui in caelis erat ἀλλήτως in terris esset ἀπάρτως; tum quia conceptus et ortus Christi debebat esse remotissimus a peccato originali, ut nec deberet, nec posset illud contrahere in eoque superaret matrem, quæ, licet concepta sit sine peccato ex speciali Dei præsertione, tamen ex vi conceptionis suæ, qua ex Adam naturaliter generatione Joachimi et Annæ prognata est, debebat illud contrahere, nisi a Deo Deique gratia præventa fuisset; tum quia partus hic debebat esse purissimus et divinus; tum denique ut virginitatem et castitatem nobis impense commendaret.

Unde S. Gregorius Nazianzenus orat. 38 *de Nativ.* in principio: «Christus, inquit, ex virgine (nascitur); mulieres virginitatem colite, ut matres Christi esse possitis.» Et Cyrillus Hierosolymitanus, *Cathechesi*, c. XII: «Christus, ait, nascebatur, ut virgines faceret: multo ergo magis debuit virginem conservare corpus.»

5° EJUS VIRGINITAS IN CONCEPTU DEMONSTRATUR ET
PLURIBUS PROBATUR.

Ecce virgo concipiet et pariet filium. (Isa. XII. 14.)
— Perfide Symmachus Ebionus Aquila et Theodotion, qui fuerunt judæi proselyti, nostrique Judæi et nuper Castalion et Oecolampadius verterunt: *Ecce juvencula concipiet.* Quod Judæi sic explicant, *q. d.* Juvencula scilicet uxor Achaz, antea sterilis, nunc concipiet et pariet filium, vel Ezechiam vel aliquem alium. Verum prius aperte falsum est; nam Ezechias jam erat natus. Achaz enim regnavit sexdecim anno;

XI
193
1

tantum; Ezechias vero, succedens in regnum, erat 25 annorum; ergo natus est ante regnum patris.

Secundo, nec Ezechias, nec quis alius filius Achaz vocatus fuit Emmanuel, id est nobiscum Deus.

Tertio, insulce et impie Hebræum שלמד *alma* vertunt juvencula; et quod est signum, quid mirum, quid novum, si Juvencula quæ genuit Ezechiam alium pariat filius? Et si jam genuerat Ezechiam quomodo erat sterilis?

Dico ergo: De fide est sic vertendum esse: *Ecce virgo concipiet*, et hæc verba intelligenda esse de B. Virgine Deipara, integra et intacta virginitate, Christum Dominum concipienti et parienti; ita ut qui hoc neget sit hæreticus, ut fuit Helvidius contra quem scripsit S. Hieronymus. Id patet Matth. I. 20 et 23. (Vide in Cornel. a Lapide, *loc. cit.* demonstrationis hujus seriem, quæ longa est nimis.)

6° ITEM, IN PARTU. (Vide Cornelium a Lapide, *loc. cit.*)

7° EJUS INTEGRITAS MIRACULIS PROBATUR.

Virgo concipiet et pariet. (Isa. ibid.) — Deus hoc mysterium virginitatis Deiparæ miraculis confirmavit. Referunt historici hispanici, et ex iis Baronius anno Domini 657, S. Ildephonsum Toletanum archiepiscopum contra Helvidianos renascentes propugnasse libro edito perpetuam virginitatem Deiparæ. Quare cum ipse in festo Annuntiationis B. Virginis ad templum noctu pergeret, templum cœpit cœlesti fulgore micare. Cæteris dilapsis, apparuit ei B. Virgo flicens: «Cultæ in tuo corpore virginitatis, cum mentis puritate fideique ardore conjunctæ, nostræque

XI
193
1

virginitatis defensæ præmium erit ex cœlesti theatro munus allatum. » Inter hæc verba vestem suis manibus capiti inseruit : « Hæc, inquit, filii mei meaque quæ toto anno recurrunt festa celebrato. »

In vita S. Ægidii, socii S. Francisci, 23 aprilis, narratur quemdam doctorem ordinis S. Dominici, dubitantem de virginitate Deiparæ cogitavisse hæc de re consulere S. Ægidium : cumque eum eminus videret S. Ægidius prævenit, terramque pulsans dixit : « Frater prædicator, S. Deipara Maria virgo est ante partum ». Statimque ut hæc dixit, pulcherrimum illic exortum est liliū. Iterum percussa humo, repetit : « Frater prædicator, S. Maria virgo est in partu » ; et confestim secundum exortum est liliū. Tertio baculo feriens terram : « Frater, inquit, concionator, S. Maria virgo est post partum », simulque tertium exstitit liliū candoris et formositate admirandæ. Ita omnem dubitationem et scrupulum exemit.

8° QUOMODO DICI QUEAT APERTA, CUM
MANSERIT VIRGO.

*Aperiat*ur terra et germinet Salvatorem. (Isai. xlv, 8.) — Terra hæc est B. Virgo, quæ rorem Spiritus sancti accipiens, concepit et germinavit Salvatorem. Nulla enim alia terra id præstitit, aut præstare potuit. Ita communiter Patres. Primus ergo Adam ex virgine terra, id est vili limo, formatus est, secundus vero Adam eo purissimo sanctissimo virgineo sanguine corpus sibi aptavit.

Dices : Quomodo B. Virgo, quæ semper mansit virgo, id est claustro utero, dici potest aperta ? Re-

spondeo, esse metalepsim. *Aperiat*ur, id est, instar aperientis proferat et producat. Terra enim naturaliter germinare, et germen producere nequit. Nisi vi seminis erumpentis et germinantis scindatur et aperiat, itaque germi emergenti cedat et det locum.

Simili metalepsi dicitur, cap. LXIV, 1 : *Utinam dirumperes cœlos et descenderes!* Corpus enim si cœlo naturaliter descenderet, deberet rumpere cœlos : sed Deus qui spiritus est, in suo descensu non eget cœlorum diruptione.

Secundo, respondet Sanchez, τὸ *aperiat*ur significare hic tempus vernum, hoc enim apertum vocamus ; quia tum ea quæ, in hieme frigoribus fuerunt contracta, laxantur, intepescunt et solvuntur. De quo Ovidius :

Aprilem memorant ab aperto tempore dictum.

q. d. Adam et Eva sub peccato hiemem et rigorem virtutum ac lætitiæ induxerunt mundo. Duravit hæc hiems et frigus usque ad B. Virginem. Quæ ver spiritale et virgineum mundo induxit, cum ipsa quasi liliū convallium, non ex humano semine, sed ex operatione Spiritus sancti germinavit Salvatorem. Hoc est quod dicitur *Cant.* II, 12 : *Vox turturis audita est in terra nostra : fœus protulit grossos suos ; vineæ florentes dederunt odorem suum.*

Tertio, Origenes, Tertulianus, S. Hieronymus, Epiphanius, Nyssenus et Ambrosius dicunt solum Christum aperuisse uterum matris, id est ex eo clauso natum esse ac prodiisse, perinde ac si fuisset apertus : ipsi enim fuit pervius et penetralis sicut nobis pervia sunt quæ aperta sunt.

Itaque censent solum Christum designari ista lege *Exodi* cap. XIII, 12 : *Separabis omne quod aperit vulvam domino*. Vide ibi dicta. Est catachresis. Similis est, cum dicimus Christum sua morte aperuisse nobis cœlum antea clausum, quia fecit illud nobis pervium et penetrabile. Sic Hispani et Lusitani dicuntur nobis aperuisse Indias et insulas novi orbis, quia primi navibus suis eo penetrarunt et ostenderunt iter pervium.

Ex hebræo, potest aliter verti :

Primo sic : *Aperiat terra, et fructificent seu germinent salutem et justitiam*.

Secundo sic : *Aperiat terra, et germinent* (scilicet cœli et terra) salutem, et justitia succrescat simul. Ita Forerius.

9° CUR VOCATUR ALMA.

XI
193
1

Ecce virgo concipiet (Ibid). — Verbum hebræum quod traducitur *virgo* est *עַרְוָה*, *alma*, et cum articulo *haalma* id est *virgo abscondita et incognita viro*, unde lingua punica, juxta S. Hieronymum, *virgo* dicitur *alma* ; et sibylla phrygia ita canit :

*Virginis in corpus voluit demittere celo
Ipse Deus prolem, cum nuntius angelus almæ
Matri quæ miseros contracta sorde levabit.*

XI
195
2

Sicut hebraice, ita et latine Deipara vocatur *alma* ; ut cum dicimus : *Alma parens, Alma Dei genitrix, Ave maris stella, Dei mater alma*. Idque

Primo, quia *alma* subinde latinis idem est quod *virgo*. Sic vocatur *alma* Ceres, et sybilla a Virgilio *Æneid.* VI, vocatur *alma* eo quod fuerit *virgo*.

Secundo, quia *alma* idem est quod *sancta* vel *pul*

chra, ait Festus. Hinc deæ ut musæ vocantur *almæ* ; sic a Lucretio, lib. VI, Pallas nuncupatur *alma*. Proprie vero mater deorum vocata est *alma*. Unde Virgilius *Æneid.* X : « *Alma parens idæa deum ;* » et *Æneid.* I : « *Venus alma.* »

Tertio, quia *almus* significat quoque *clarissimum*. Unde sol dicitur *almus* ab Horatio in *Carm. sæculari*.

*Alme sol, curru nitido diem qui
Promis et celas,*

Hinc et dies felix et clara vocatur *alma*. Jam quid clarius, quid felicius B. Virgine?

Quarto, *almus* dicitur ab alendo, quasi alens, ait Festus. Unde Lucretius lib. II : « *Liquor almus aquarum.* » Et lux dicitur *alma*, quod alat universa ; nam per lucem et diem omnia crescere docent physici, ait Servius, qui et addit *Æneid.* II : « *Alma proprie est tellus, eo quod nos alat ; abusive etiam aliis numinibus hoc epitheton datur.* » Et Columella lib. III, cap. XXI : « *Quibus, ait, alma tellus, annua vice velut æterno quodam puerperio læta mortalibus distenta musto dimittit ubera.* » Talis est Deipara, quæ Christum aluit et Christianos jugiter alit fovetque.

10° EST PORTA PRINCIPIS, EO QUOD NULLUS PER EAM TRANSIERIT.

Et dixit Dominus ad me : Porta hæc clausa erit, non aperietur et vir non transibit per eam, etc. (Ezech. XLIV, 2.)—Allegorice, et potius, porta hæc clausa est B. Virgo Maria, in qua sedit princeps, id est Christus Dominus, cum in sacro ejus utero quasi thalamo et templo suo, ex purissimis ejus sanguinibus conceptus,

XII
830
1

per novem menses habitavit, quia *Dominus Deus Israel ingressus est per eam*, scilicet Deus pater eam sibi desponsans et maritans: Deus filius in ea carnem assumens. Nam « est eadem mater, filia, sponsa Dei »; nempe ipsa est filia Dei patris, sponsa Spiritus sancti, et mater Filii scilicet Christi.

Ita patres omnes, et interpretes christiani, e quibus plurimi censent hunc esse sensum litteralem. Certe primarius est et maxime intentus a Spiritu sancto. Ita Græcus scholiastes breviter æque ac subtiliter: « Solus, ait, Christus portam hanc nondum apertam, supernaturaliter aperuit, et clausam naturaliter servavit. » (Vide dicta. *Exod.* XIII, 2).

S. Augustinus, serm. 2 *de Nativ.*: « Porta, ait, clausa est signaculum pudoris, immaculata carnis integritas: non enim violata est partu, quæ magis est sanctificata conceptu. » Et S. Bernardus, hom. 2 super *Missus est*: « Deum, inquit, hujusmodi decebat nativitas, qua non nisi de virgine nasceretur: talis congruebat et virgini partus, ut non pareret nisi Deum. » Et S. Cyrillus Hierosolomytanus, *Catech.* 12: « Decebat sane, inquit, ut purissimus puritatis doctor ex thalamis pacis prodiret. » Ita quoque explicant S. Hieronymus, S. Ambrosius, lib. *de Instit. Virg.* cap. VIII: « Porta, ait, clausa, virginitas est, et hortus clausus virginitas, et fons signatus virginitas. » Sic et Epiphanius, serm. *de Laudib. virgin.*, Cyprianus, vel potius Ruffinus, in *Expositione symboli*, Chrysostomus, hom. *de Joanne Baptist.* t. III, et alii passim.

Hinc subditur: *Eritque clausa principi*; cum princeps per eam transibit, erit et manebit clausa. Pagninus vertit: *Eritque clausa principi, q. d.* Plures portas habet princeps, sed hæc per excellen-

tiam vocatur porta perpetuo clausa, ideoque porta principis, qui per eam clausam transivit. Unde Septuaginta vertunt: *Et erit clausa, quia dux iste sedebit in ea*. Ex hisce patet de fide esse B. Virginem fuisse et mansisse semper virginem; quia hic dicitur quod ipsi quoque principi, puta Christo, futura sit clausa, et nullo pacto in conceptu ejus et partu per virginis claustrum sigillique apertionem reserenda, ideoque vocabitur porta principis, ut vertit Pagninus.

Quocirca hic triplex hæresis convellitur. *Primo*, Ebionis et Cerinthi qui, teste Irenæo, lib. I, cap. xxv, impie docebant B. Virginem ex Josepho concepisse. *Secundo*, Joviniani qui asserebat B. Virginem fuisse in partu corruptam: testis est S. Augustinus, lib. *de Hæres.* *Tertio*, aliorum qui cum eam ante partum, et in partu Christi, virginem faterentur, tamen a partu dixerunt plures filios ex Josepho concepisse, qui propterea ab evangelio vocentur *fratres Domini*. Cujus erroris assertor fuit Helvidius, contra quem integrum librum erudite scripsit S. Hieronymus.

Quin et Zuinglius ex hoc loco probat perpetuam virginitatem B. Mariæ, teste Canisio, lib. II. *Marial.* cap. VI. Quocirca ter hic clausa dicitur porta hæc, ut significetur Deiparam virginem fore ante partum, in partu, et post partum, ait Galatinus, lib. VII, *de Arcan. fidei*, cap. XIV.

11° CUR DICATUR PORTA ORIENTALIS.

Et ecce gloria Dei Israel egrediebatur per viam orientalem. (Ezech. XLIII. 1. et XLIV. 1 et seq.)— B. Virgo vocatur porta orientalis quia, ut exponit S. Ambrosius, lib. *de Inst. virg.* cap. VII, generavit

Christum, qui est sol justitiæ et cujus nomen est oriens, Zach. III. 8. Hæc omnia paucis nervose et eleganter complexus S. Augustinus, serm. 14 *de Nat. Domini*: « Quid, ait, est porta in domo Domini clausa nisi quod Maria semper erit intacta? Et quid est homo non transit per eam, nisi quia Joseph non cognovit eam? Et quid est quod Deus solus intrat et egreditur per eam, nisi quia Spiritus sanctus imprægnarit eam? Et quid est quod clausa erit in æternum, nisi quia Maria virgo ante partum, virgo post partum? Dicat ergo Maria: Porta facta sum cœli, janua facta in partu, Virgo sum filio Dei. Illi facta sum janua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa, qui natus de ventre meo me matrem dimisit intactam. Adimplevit ventrem meum divinitate, et uterum meum non evacuavit castitate: nec in conceptione inventa sum sine pudore, nec in parturitione inventa sum cum dolore. »

12º CUR DICATUR NUBES LEVIS.

XI
316
1

Ecce Dominus ascendet super nubem levem. (Isa. XIX. 4). — S. Hieronymus, Cyrillus, Procopius et S. Ambrosius, *Exhort. ad virg.* docent *nubem levem* esse B. Virginem cujus ulnis Christus puer delatus est in Ægyptum, ibique statim deorum simulacra confregit, uti S. Hieronymus et alii multi tradunt. Vide dicta Jerem. cap. XLIV, in fine. Unde Palladius, in *Lausiaca*, cap. LII, et Ruffinus lib. II, cap. VIII: « Vidimus, inquit, in Thebaide, in finibus Hermopolis templum, in quo, ingresso urbem Salvatore, ceciderunt omnia simulacra in faciem super terram. »

Porro B. Virgo dicitur *nubes levis* quia nullius concupiscentiæ aut conjugii onere prægravata, inquit S. Hieronymus, super omnes res terrenas, quasi nubes, ait Procopius, eminebat, mundumque suo peccatorem fœnore et onere alleviabat. Hæc nobis pluit Christum, et per eum interna mentis nostræ humectat, ac concupiscentiam restinguit. Ita S. Ambrosius, lib. *de Institu. virg.*

13º ARDEBAT UT RUBUS QUASI DIVINO ACCENSA
MURICE.

Et videbat quod rubus arderet, et non combureretur. (Exod. III, 2.) — Ignis in rubo, quidquid obganniat Calvinus, est Deus in B. Virgine conceptus, et natus illæsa ejus virginitate. Ita Theodoretus, Rupertus, S. Bernardus, serm. *de B. Maria* in illud Apocal. XII: *Signum magnum apparuit*, et Gregorius Nysseus, orat. *de Christ. nativ.*: « Ut patet, ait, incendit ignem, et non crematur: itidem etiam Virgo et lumen parit, et non corrumpitur. » Hinc tota Ecclesia canit: « Rubum quem viderat Moses incombustum, conservatum agnovimus tuam laudabilem virginitatem, sancta Dei genitrix. » Ubi nota apte virginitatem comparari rubo, quia per humilitatem et asperitatem vitæ conservari debet: in deliciis enim, æque ac in superbia, castitas est in periculo.

Porro S. Hieronymus, serm. *de Assump.*: « B. Virgo, ait, est lana candidissima, ad quam cum accessisset Spiritus sanctus, ut lana infecta conchyliis vertitur in purpuram, versa est et ipsa in matrem Dei, ut non sit quod jam erat. » Ardebat igitur divino quasi accensa murice, ac radiis vallata can-

I
453
1

dentibus, rubus factus est ardens incombustus. » Et S. Leo, serm. 1 *de Nativit.* « Merito, ait, virginæ integritati nihil corruptionis intulit partus salutis; quia custodia fuit pudoris, editio veritatis. »

14° EX EA CHRISTUS CREATUR VELUT GERMEN E
TERRA, IRRORANTE RORE VEL PLUVIA CŒLESTI.

XIV
388
2

Ecce enim ego adducam servum meum orientem. (Zach. III, 8.) — Quæres cur Christus vocatur hebraice עֵבֶר, *Tsemach*, id est surculus vel germen (quod versum est *oriens*)? Respondeo..... secundo: quia Christus e Virgine natus est obumbrante Spiritu sancto, sicut germen e terra pullulat irrorante rore, vel pluvia cœlesti, sine maris concursu.....

15° VER SPIRITUALE ET VIRGINEUM MUNDO INDUXIT.
(Vide supra XI, 552, 1.)

X

MARIÆ VISITATIO AD ELISABETH.

1° QUANDO B. MARIA ELSABETHAM ADIERIT, ET QUÆ DE
CAUSA.

Exsurgens autem Maria in diebus illis, abiit in montana cum festinatione, in civitatem Juda. (Luc I, 30.) — *In diebus illis.* Non ergo eodem die, ut insinuat Theophylactus, Beda et S. Ambrosius, quo salutata ab angelo filium Dei concepit et corporavit, abiit, sed post duos vel tres dies; hos enim insumpsit contemplando, gratias agendo et dissuaviando cum filio Dei in se jam incarnato. Ita Franciscus Lucas, Baradius et alii.

XVI
27
2

Abiit. — Cur? Respondeo:

Primo, ut Verbum in se conceptum aliis annuntiaret ejusque gratiam eis aspiraret. Volebat enim Christus in ea incarnatus illico inchoare officium salvatoris, ad quod a Patre missus erat, unde S. Ambrosius: « Abiit, inquit, non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuntio, nec quasi dubitans de exemplo (ut exploraret an revera Elisabeth concepisset, ut ei nuntiaret angelus), sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festina pro gaudio. »

Secundo, ut Joannem a peccato originali expiaret, eumque cum Elisabeth matre Spiritu sancto imple-ret; sicque Christi honor omniumque devotio cresceret. Ita Origenes hic, hom. 7: « Jesus, ait, qui in utero virginis erat, Joannem adhuc in ventre matris positum sanctificare festinabat. »